ANALITYZMY WERBO-NOMINALNE NA PRZEŁOMIE XIX I XX WIEKU – JĘZYK BUŁGARSKI

Agata Mokrzycka

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

1. W niniejszym tekście podjęty został temat analityzmów werbo-nominalnych i ich frekwencji w tekstach pisanych w okresie od lat sześćdziesiątych XIX wieku do wybuchu II wojny światowej. Analityzmy werbo-nominalne (AWN) rozumiane są jako niepodzielne semantycznie połączenia członu czasownikowego (werbalizatora) z nominalnym wykładnikiem treści predykatywnej (nomen abstractum). Mówimy tu zatem o jednostkach zwanych orzeczeniami peryfrastycznymi (np. pol. *wpaść w rozpacz*, bułg. *изпадам в отчаяние*) oraz o takich, w których rzeczownik w nominativie pod względem formalnym pełni funkcję podmiotu zdania np. pol. *radość kogoś ogarnia,* bułg. *обхвана някого радост*.

2. Jak się zdaje, najstarsze doniesienia z gruntu słowiańskiego na temat połączeń czasownikowo-rzeczownikowych są autorstwa Buslajeva. W swojej pracy z 1869 r. F. Buslajev pisze, że „вместо одного глагола, иногда употребляется глагол с имиенем, служащим ему дополнением; например, *думать думу* вместо *думать*; *держат реч* вместо *говорить* (...). В отличие от прочих глагольных форм эти выражения называются описательными. Некоторые из них выражают ту же самую мисль, как и простые глаголы, впрочем, придавая ей новый оттенок; потому что в языке каждая форма имеет собственный свой смисл, например: *держать реч – говорить*; иные же служат в пополнение недостающим формам глагола, например: *вести знакомство*, *вести дружбу* (вместо самостоятельных глаголов, которые следовало бы произвести от существительных *знакомство*, *дружба*." Por. (Buslajev 1869: 310; Mordvilko 1964: 67). Jak zauważa A. Mordvilko, spostrzeżenia Buslajewa pozostają bez komentarza i przez długie lata nie prowadzi się badań tego typu konstrukcji.

W języku polskim przypuszczalnie jako pierwszy obecność tego typu konstrukcji analitycznych (uznając je za swego rodzaju znak czasów) odnotował w 1933 roku Stanisław Szober w opracowaniu *Człowiek współczesny w zwierciadle języka* (Szober 1933: 81–92). Autor zauważa: „Człowiek współczesny interesuje się przedewszystkiem rzeczami i ich

cechami stałemi, a mniej, widocznie, zwraca uwagę na zjawiska i przemijające elementy rzeczywistości. Jeszcze bardziej jaskrawem uzewnętrznieniem tego jest coraz powszechniejsze upodobanie do zastępowania czasowników o wyrazistych i ściśle określonych treściach znaczeniowych czasownikami o rozległych zakresach i bardzo ogólnikowej i nikłej treści znaczeniowej, jak np. czasowniki: *dawać*, *mieć* i *być*, w połączeniu z jakimś rzeczownikiem, np.: *mieć strach = bać się*, *mieć możność = móc*, *być w stanie = móc*, *być amatorem czegoś = lubić coś*, *być wielbicielem = wielbić*, *mieć obrzydzenie do czegoś = brzydzić się czemś*, *mieć baczenie = baczyć*, *mieć nad kimś opiekę = opiekować się kimś*, *dawać rozkazy = rozkazywać*, *dawać folgę = folgować*, *dawać posłuch = słuchać*, *dawać odprawę = odprawiać*" (Szober 1933: 89).

W Klemensiewiczowskim opisie gramatyki, napotykamy na zwroty zwane „zestawieniami ze znaczeniem czasownikowym" typu: *zabrać głos*, *odnieść zwycięstwo* (zestawienia egzocentryczne); *dać ognia*, *dawać lekcje*, *dać radę* (zestawienia ezocentryczne). O tych pierwszych Klemensiewicz pisze, że ich znaczenie „przechodzi w inny zakres niż znaczenie członu określanego", oraz, że „często można podstawić za takie zestawienie synonim jednowyrazowy, który jednakże nie ma tej samej wyrazistości obrazowej i zawartości uczuciowej" (por. Klemensiewicz 1937: 58). Omawiając orzeczenia złożone autor wymienia czasowniki mogące pełnić funkcję łącznika, lecz brak tu większości verbów konstytuujących analityzmy werbo-nominalne. Także w części pracy poświęconej rozważaniom o dopełnieniu nie ma podanych przykładów konstrukcji naszego typu.

Ostatecznych rozstrzygnięć teoretycznych dotyczących problemu rozpatrywanych tu konstrukcji nie przynosi też o 40 lat późniejsze opracowanie pt. *Podstawy polskiej składni* autorstwa S. Jodłowskiego. Autor przywołuje zwroty *mieć do czynienia*, *mieć dość*, *mieć za swoje* uznając iż „mają one charakter zleksykalizowanych związków frazeologicznych", których „nie można nawet dzielić pod względem semantycznym ani wydzielać w nich dopełnienia. Mają one wartość pojedynczych wyrazów" (Jodłowski 1977: 81). Jodłowski następnie przytacza szereg przykładów: *brać udział*, *dać sobie radę*, *bierze mnie ochota*, uchylając się od zaklasyfikowania zwrotów, stwierdza, iż ich charakter jest „zwarty pod względem składniowym".

Badacze języka bułgarskiego nie dają jednoznacznych rozstrzygnięć zagadnienia analityzmu werbo-nominalnego. Próby podjęcia tematu datują się na lata 70. XX wieku; patrz (Bosilkov 1979; Videnov 1979). Wcześniej wzmiankę o AWN można napotkać we wstępie do słownika języka bułgarskiego z 1955 roku (Romanski 1955), autorzy nie opowiadają się jednoznacznie za umieszczaniem w hasłach owych specyficznych połączeń, dostrzegają jednak ich istnienie. Stwierdza się tam, że istnieją pewne związki frazeologiczne (*фразеологични словосъчетания*), zwłaszcza połączenia z czasownikiem, w których czasownik ten traci swoje prymarne znaczenie leksykalne, zaczynając oznaczać realizowanie, rozpoczynanie, przerywanie itd. danej czynności wyrażonej poprzez rzeczownik, i który to czasownik wchodzi w związek z rzeczownikami ze specyficznego, ograniczonego kręgu semantycznego (Romanski 1955: 7). Na przykład czasownik *вдигам* łączy się z następującymi leksemami: *бунт, въстание, революция*; czasownik *давам* z: *наставления, съвети, указания, упътвания*. Takie postrzeganie problemu owocuje włączeniem tego typu połączeń do haseł słownikowych. Przy czym autorzy przyjmują

rozstrzygnięcie, że zwroty te będą umieszczane w hasłach dotyczących *verbów*, których jedną z funkcji jest bycie czasownikiem posiłkowym, natomiast w hasłach dotyczących abstraktów z danego kręgu semantycznego zwroty te występują tylko w ramach materiału ilustrującego ich użycie.

3. Aby zbadać nasycenie analityzmami werbo-nominalnymi tekstów okresu od lat 60-tych XIX wieku do roku 1939 przeprowadzono następującą sondę: z każdego z trzech odmian funkcjonalnych języka pisanego – styl prozy artystycznej, styl publicystyczny i styl naukowy i popularnonaukowy – zbadano po 5–7 próbek o objętości ok. 100 stron, dla gazet ok. 20–30 w zależności od formatu. W przeliczeniu na przyjętą standardową stronę ok. 2000 znaków dla każdej z odmian języka zbadano ok. 500 stron. Powyższe zasady zastosowano dla zbadania materiału pochodzącego z okresu od lat 60-tych XIX wieku do roku 1939. Styl publicystyczny reprezentuje głównie prasa codzienna. W ramach stylu naukowego wyekscerpowano dzieła ściśle naukowe jak i popularnonaukowe.

Wyekscerpowano następujące teksty bułgarskie:

– teksty prozy artystycznej:

1. Иван Вазов, *Под игото*, Пловдив 1889.
2. Георги Райчев, *Мъничък свят*, *Грях* 1919.
3. Любен Каравелов, *Българи от старо време*, 1872.
4. Васил Друмев, *Нещастна фамилия*, 1860.
5. Людмил Стоянов, *Холера*, София 1935

– teksty naukowe i popularnonaukowe:

1. Петър Стоянов, *Основните принципи и елементи на изобразително искуство*, София 1929.
2. Недялко Жеков, *Произхождането и развитък на българскийт език и литература*, Търново 1891.
3. Димитър Маринов, *История на българската литература*, Пловдив 1887.
4. Марин Дринов, *Съчинения*, София 1911.
5. Иван Шишманов, *Литература и образование*, София 1926.
6. Димитър Благоев, *Литературното сътрудничество въ България*, София 1901.

– teksty publicystyczne (prasa codzienna):

1. „Исток”, бр. 51–63 (1887 г.)
2. “Балканска зора”, бр. 252–255 (1891 г.)
3. “Борба”, бр. 4000–4004 (1934 г.)
4. “Народен вестник”, бр. 1–3 (1886 г.)
5. “Отзив”, бр. 441–447 (1898 г.)
6. “Варненска поща”, бр. 654–665 (1921 г.)
7. “Работнически вестник” бр. 13 (1901 г.), бр. 129, 130 (1911 г.)

W wyniku ekscerpcji materiału językowego uzyskano następujące średnie występowania analityzmów werbo-nominalnych na stronę standardową:

Tabela 1. Średnia liczba AWN na standardową stronę

	Średnia liczba AWN na standardową stronę:		
	proza artystyczna	teksty naukowe i popularnonaukowe	teksty publicystyczne
	1,18 1,18 0,75 1,35 1,17	2,20 1,00 3,87 3,05 3,60 2,58	5,43 2,83 3,50 3,74 2,04 1,30 3,07
średnio na stronę:	**1,13**	**2,72**	**3,13**

Średnia frekwencja dla badanego okresu bez rozróżnienia stylistycznego to 2,33 jednostki na stronę standardową. Dla porównania w okresie 1945–1989 dana ta wynosiła 2,68, a dla tekstów powstałych po 1989 roku 2,13 (Mokrzycka w druku). Por. Tabela 2.

Tabela 2. Średnia liczba AWN na standardową stronę bez podziału na odmianę stylistyczną tekstu w języku bułgarskim:

przedziały czasowe	Średnia liczba AWN na standardową stronę tekstu
60. XIX–1939	2,33
1945–1989	2,68
1989 do dziś	2,13

Powyższe zestawienie unaocznia fakt, że AWN mają tych okresach frekwencję porównywalną, głosy krytyczne zatem, które można napotkać w literaturze przedmiotu, a odnoszące się do jakoby rosnącej lawinowo liczby AWN używanej w tekstach zdają się nieuzasadnione. Ponieważ podejście metodologiczne ówczesnych językoznawców do zagadnienia owocuje niekonsekwentnym odnotowywaniem analityzmów w starszych leksykonach, to w niniejszym tekście zdecydowano się umieścić najstarsze wyekscerpowane jednostki. Zachowano pisownię oryginalną, jednostki uporządkowano alfabetycznie według składnika nominalnego, w nawiasie umieszczono rok, z którego pochodził ekscerpowany tekst.

4. Wykaz bułgarskich AWN wynotowanych z badanych tekstów:

(А) АВАНС – давам аванс (1901); АВАНТЮРА – впускам се в авантюра (1898); АКТ – извършвам акт (1901); АЛАРМА – вдигам аларма (1898); АПЕТИТ – губя апетит (1891); **(Б)** БЕДА – нося беда (1889); БЕЗДЕЯТЕЛНОСТ – потъвам в бездеятелност (1872); БЕЗЗАКОНИЕ – върша беззаконие/-я (1887); БЕЗОЧЛИВОСТ – имам безочливост (1886); БЕЗЧЕСТВИЕ – претърпявам безчествие (1860); БЕЛЕГ – нося белег (1925); БЕЛЕЖКА – пущам бележка/-и (1919); БЛАГОВОЛИЕ – губя благоволие (1919); БЛАГОГОВЕНИЕ – привеждам в благоговение (1860); БЛАГОДАРНОСТ – изказвам благодарност (1898); БОЙ – водя бой (1919); БОЛКА – нанасям болка (1919); нося болка (1919); БОРБА – водя борба (1887); влизам в борба (1887); БУДАЛАЩИНА – правя будалащина (1889); **(В)** ВАКАНЦИЯ (pol. wakat) – заемам ваканция (1891); ВЕСТ – нося вест/-и (1889); ВИВОД – вивод излиза (1891); ВИД – взимам пред вид (1925); ВИК – надавам вик (1919); ВЛАСТ – напускам власт (1901); отдавам се във власт (1919); имам власт (1891), поемам власт (1887); минавам под власт (1911); ВЛИЯНИЕ – имам влияние (1860); показвам влияние (1891); ВЛОГ – внасям влог (1891); ВНИМАНИЕ – взимам във внимание (1886); обръщам внимание (1860); приковавам внимание (1919); вземам под внимание (1921); ВОЙНА – повдигам война (1898); ВОЛЯ – давам воля (1860) (позволявам); имам воля (1872); ВПЕЧАТЛЕНИЕ – получавам впечатление (1925); правя впечатление (1925); произвеждам впечатление (1887); давам впечатление (1925); ВРЕДА – във вреда съм (1891); ВРЪЗКИ – имам връзки (1889); ВРЯВА – дигам врява (1889); ВЦЕПЕНЕНИЕ – вцепенение оковава (1919); ВЪЗВАНИЕ – обръщам се с възвание (1891); ВЪЗМОЖНОСТ – имам възможност (1901), давам възможност (1887); немам възможност (1921); ВЪЗМУЩЕНИЕ – подигам възмущение (1891); ВЪЗПИТАНИЕ – имам възпитание; ВЪЗПОМИНАНИЕ – възбуждам възпоминание (1860); ВЪЗРАЖЕНИЕ – имам възражение (1889); ВЪЗТОРГ – докарвам във възторг (1901); привеждам във възторг (1860); предавам се във възторг (1860); ВЪЛНЕНИЕ – вълнение обзема (1919); ВЪПРОС – подигам въпрос (1886); поставям въпрос (1901); задавам въпрос (1925); **(Г)** ГИБЕЛ – отивам в гибел (1889); ГНЯВ – гняв ме е (1860); кипя от гняв (1860); ГОДЕЖ – правя годеж (1919); ГОСТОЛЮБИЕ – давам гостолюбие (1889); ГРАМОТНОСТ – давам грамотност (грамотен съм) (1887); ГРИЖА – вземам под грижа/-и (1919); имам грижа (1919); полагам грижи (1921); **(Д)** ДАНИ – давам дани (1891); ДАР – получавам дар (1872); ДВИЖЕНИЕ – правя движение (1889); ДЕЙНОСТ – проявявам дейност (1887); ДЕЛО – върша дело (1889); ДЛЪЖНОСТ – изпълнявам длъжност (1889); ДОБРИНА – имам добрина (pol. okazać dobroć); ДОБРО – правя добро (1860); ДОВЕРИЕ – ползувам се с доверие (1898); нямам доверие (1898); ДОГАДКИ – губя се в догадки (1919); ДОЗВОЛЕНИЕ – вземам дозволение (1860); ДОНОС – правя донос (1887); ДОСТОЙНСТВО – запазвам достойнство (1891); ДУМА – давам дума (1891); дума пада (1891); отронвам дума (1919); **(Ж)** ЖАЖДА – жажда души (1919); ЖАЛБА – давам жалба (1887); подавам жалба (1891); ЖАЛОСТ – възбуждам жалост (1860); ЖЕДОСТ – гася жедост (1891); ЖЕЛАНИЕ – желание обхваща (1919); имам желание (1925); исказвам желание (1898); ЖЕРТВА – принасям жертва/-и (1886); ставам жертва (1860); ЖИВОТ – посягам на живот (1891); **(З)** ЗАДАЧА – задавам задача (1891); съставлявам задача

(1925); поставям задача (1887); ЗАДОВОЛСТВИЕ – произвеждам задоволствие (1887); ЗАЕМ – правя заем (1901); сключвам заем (1901); ЗАКОН – нарушавам закон/-и (1891); зачитам закон (1891); ЗАКРИЛА – намирам закрила (1891); ЗАПОВЕД – давам заповед (1919); ЗАТРУДНЕНИЯ – нанасям затруднения (1886); ЗАЯВЛЕНИЕ – подавам заявление (1901); ЗВЕРСТВО – извършвам зверство (1898); ЗЛО – правя зло (1860); сторя зло (1860); ЗЛОДЕЯНИЕ – върша злодеяние (1898); ЗНАЧЕНИЕ – имам значение (1889); губя значение (1911); придавам значение (1891); нямам значение (1926); давам значение (1898); **(И)** ИЗВЕСТИЕ – донасям известие (1889); ИЗМИСЛИЦА – пущам измислица (1886); ИЗНЕНАДА – имам изненада (1887); ИЗРАЖЕНИЕ – намирам изражение (1901), отправлявам изражение (1887); ИЗРАЗ – давам израз (1925); ИЛЮЗИЯ – давам илюзия (1925); ИНТЕРЕС – възбуждам интерес (1925); ИСКАНИЕ – прадявявам искание (1901); ИСКЛЮЧЕНИЕ – правя исключение (1891); ИСПЪЛНЕНИЕ – привеждам в испълнение (1911); **(К)** КАПРИЦИИ – имам каприции (1891), КЕФ – кеф скимва (1891); КЛЕВЕТА – пущам клевета (1886); КОМЮНИКЕ – съобщавам комюнике (1921); КОНЦЕРТ – давам концерт (1919); КРАЖБА – извършвам кражба (1891); КРАЙ – туря край (1919); КРАЙНОСТ – стигам до крайност (1911); КРИЗА – криза обхваща (1891); хвърлям в криза (1901); КУРАЖ – имам кураж (1889); **(Л)** ЛЮБОПИТСТВО – изгарям от любопитство (1919); **(М)** МАНИЕР – нося маниер (1925); МЕРКИ – зимам мерки (1891); взимам мерки (1901); приемам мерки (1889); МЕРОПРИЯТИЕ – предприемам мероприятие (1901); МИР – давам мир (1919); МИРИЗМА – давам миризма (1891); МНЕНИЕ – давам мнение (1911); МОЛЕБСТВИЕ – отслужвам молебствие (1919); МЪКА – мъка обхваща (1919); нося мъка (1919), минавам мъка/-и (1919); търпя мъка/-и (1919); причинявам мъка/-и (1860); МЯСТО – имам място (1891); **(Н)** НАДЕЖДА – възлагам надежда (1919); имам надежда (1891); изразявам надежда (1887); пробуждам надежда (1887); НАЕМ – давам под наем (1891); НАЗВАНИЕ – давам название (1891); нося название (1925); НАКАЗАНИЕ – прилагам наказание (1901); налагам наказание (1891); НАМЕРЕНИЕ – имам намерение (1860); в намерение съм (1889); НАПАДЕНИЯ – хвърлям нападения (1886); НАПРАВЛЕНИЕ – давам направление (1887); НАРЕЖДАНИЕ – давам нареждание/-я (1919); НАРУШЕНИЕ – правя нарушение (1925); НАСЛЕДСТВО – оставям в наследство (1925); НАЧАЛО – водя начало (1925); НЕВЕЖЕСТВО – потъвам в невежество (1925); НЕДОВОЛСТВО – недоволство владее (1891); НЕДОУМЕНИЕ – в недоумение съм (1889); НЕЖНОСТ – будя нежност (1919); НЕСЪЗНАНИЕ – в несъзнание съм (1919); НЕЩАСТИЕ – в нещастие съм (1860), търпя нещстие (1860); нахождам се в нещастие (1860); нещастие постига (1860); провождам нещастие (1860); НОВИНА – новина пръска (1891); пущам новина (1889); давам новина (1898); НУЖДА – имам нужда (1891); **(О)** ОБАЯНИЕ – упражнявам обаяние (1889); ОБВИНЕНИЕ – подемам обвинение (1891); ОБЕЩАНИЕ – давам обещание (1887); ОБИЧАЙ – имам обичай (1901); ОБОБЩЕНИЕ – правя обобщение (1926); ОБЯЗАНОСТИ – изпълнявам обязаности (1872); ОБЯСНЕНИЕ – давам обяснение/-я (1891); влизам в обяснения (1886); ОГОРЧЕНИЕ – имам огорчение (1887); ОЖИВЛЕНИЕ – давам оживление (1889); ОМРАЗА – имам омраза (с някого/нещо) (1889); ОПАСНОСТ – в опасност съм (1860); намирам се в опасност (1911); излагам на опасност (1889); ОПИТВАНИЕ

– правя опитване (1925); ОПРАВДАНИЕ – взимам за оправдание (1887); намирам оправдание в (1887); ОРИС – орис сполетява (1919); ОСНОВА – лягам в основа (1901); лежа в основа (1887); ОСНОВАНИЕ – имам основание (1891); ОСТАВКА – давам оставка (1887); ОСЪЖДАНИЕ – подигам осъждание (1891); отправям осъждания (1891); ОТВЕТ – давам ответ (1889); ОТВЕТСТВЕНОСТ – ответственост пада (1925); ОТГОВОР – давам отговор (1886); ОТЗИВ – ставам отзив (1891); ОТНОШЕНИЕ – в отношение съм (1886); ОТПЕЧАТАК – отпечатак лежи (1887); ОТПЕЧАТЪК – нося отпечатък (1925); налагам отпечатък (1925); ОТПОР – давам отпор (1921); ОТПУСК – идвам на отпуск (1919); ходя на отпуск (1919); давам отпуск (1919); ОТРАЖЕНИЕ – имам отражение (1891); ОТСТЪПЛЕНИЕ – правя остстъпление (1891); ОТЧАЯНИЕ – в отчаяние съм (1860); докарвам в отчаяние (1925); ОФАНЗИВА – предприемам офанзива (1921); ОХОТА – добивам охота (1889); ОЦЕНКА – извършвам оценка (1926); **(П)** ПАМЕТ – губя памет (1919); ПЕЧАЛ – потъвам в печал (1860); предавам се на печал (1860); ПЕЧАТ – под печат съм (1891); ПЛЯЧКА – ставам плячка (1911); ПОБЕДА – одържам победа (1891); ПОВОД – давам повод (1911); ПОВРЕДА – имам повреда (1919); ПОГИБЕЛ – идвам на погибел (1889); ПОГЛЕД – впивам поглег (1919); хвърлям поглед (1860); ПОДВИЗИ – извършвам подвизи (1887); ПОДОЗРЕНИЕ – подозрение пада (1891); ПОДСЛОН – намирам подслон (1891); ПОКАЯНИЕ – правя покаяние (1886); ПОКУПКИ – правя покупки (1919); ПОЛЗА – в полза съм (1887), от полза съм (1891); извличам полза (1911); ПОЛОЖЕНИЕ – испадам в положение (1901), в положение съм (1887); оставям в положение (1898); ПОМИЛВАНЕ – подлежа на помилване (1898); ПОМОЩ – идвам на помощ (1889); давам помощ (1921); ПОНЯТИЕ – имам понятие (1891); ПОРЯДЪК – поставям в порядък (1925); ПОСЛЕДСТВИЕ – имам последствие (1891); ПОХВАЛА – давам похвали (1925); ПОЧЕРК – нося почерк (1925); ПОЧИТАНИЕ – храня почитание (1901); ПРАВА – встъпвам в права (1891); ПРАВДА – имам правда (1860); ПРАВДИНА – имам правдина (1911); ПРАВИЛО – спазвам правило/-а (1925); прилагам правило/-а (1925); ПРАВО – давам право (1891); имам право (1891); ПРЕГОВОРИ – водя преговори (1891); ПРЕДАТЕЛСТВО – сторя предателство (1889); ПРЕДЛОЖЕНИЕ – правя предложение (1889); ПРЕДСТАВА – получавам представа (1925); имам представа (1925); ПРЕИМУЩЕСТВО – давам преимущество (1887); ПРЕСТРУВКА – имам преструвка (1919); ПРЕСТЪПЛЕНИЕ – извършвам престъпление (1891); правя престъпление (1901); върша престъпление (1887); ПРЕТЕНЦИИ – имам претенции (1926); ПРЕХРАНА – изкарвам прехрана (1901); ПРЕЦЕНКА – правя преценка (1925); ПРИВЛЕГИИ – давам привлегии (1891); ПРИЛОЖЕНИЕ – имам приложение (1887); ПРИМЕР – окрасявам с примери (1887), предлагам пример (1891); вземам за пример (1889); ПРИМИРИЕ – идвам до примирие (1887); ПРИНЦИП – нарушавам принцип/-и (1891); ПРИЧИНА – имам причина (1886); причина съм (1911); ПРОКЛЯТИЕ – слагам проклятие (1919); ПРОТЕСТ – внасям протест (1891); подавам протест (1887); ПРОШЕНИЕ – подавам прошение (1891); давам прошение (1887); ПЪТУВАНЕ – правя пътуване (1919); **(Р)** РАБОТА – поемам работа (1919); имам работа с (1887); РАВНОВЕСИЕ – губя равновесие (1919); РАВНОПРАВНОСТ – давам равноправност (1911); РАЗГОВОР – имам разговор (1891); подкачвам разговор (1919); РАЗМИШЛЕНИЯ – потъвам в размишления (1889);

РАЗНОСКИ – влизам в разноски (1891); РАЗПОРЕДБА – налагам разпоредба/-и (1891); РАЗСЪДЪК – разсъдък вледее (1919); РАЗХОДКА – правя разходка (1889); РАНА – давам рана (1889); РЕВОЛЮЦИЯ – правя революция (1891); РЕД – поставям в ред (1891); РЕЗОЛЮЦИИ – вземам резолюции (1891); РЕЗУЛТАТ – давам резултат (1891); РЕФОРМА – въвеждам реформа (1887); РЕЧ – държа реч (1891); РЕШЕНИЕ – вземам решение (1886), земам решение (1887); РИСК – поемам риск (1919); РОЛЯ – играя роля (1889); изпълнявам роля (1925); зимам на себе роля (1887); **(С)** САМООБЛАДАНИЕ – имам самообладание (1889); САМОСТОЯТЕЛНОСТ – имам самостоятелност (1925); САН – лишавам от сан (1911); СВЕДЕНИЕ – донасям сведение (1889); СВЕТОВЪЗРЕНИЕ – имам световъзрение (1887); СВИДЕТЕЛСТВО – давам свидетелство (1891); СВОБОДА – давам свобода (1898); СВОЙСТВО – притежавам свойство (1925); СЕТНИНА – повличам към сетнина (1911); СИЛА – в сила е (1891); добивам (законна) сила (1891); прилагам сила (1872); СКАЗКА – държа сказка (1891); СКАНДАЛ – върша скандал (1919); произвеждам скандал (1891); СКУБЕЖ – правя скубеж (1891); СЛАБОСТ – имам слабост (към някого/нещо) (1889); СЛАДОСТИ – испитвам сладости (1901); СЛЕДСТВИЕ – водя следствие (1891); СЛОВО – давам слово (давам дума) (1889); произнасям слово (1891); СЛУЖБА – държа на служба (1891); на служба съм (1891); напускам служба (1891); СЛУХ – слух пръска (1886); СЛУЧАЙ – имам случай (1891); СМИСЪЛ – имам смисъл (1891); постигам смисъл (1919); давам смисъл (1925); СМУТИ – произвеждам смути (1911); СПОКОЙСТВИЕ – имам спокойствие (1860); давам спокойствие (1860); смущавам спокойствие (1898); разколебавам спокойствие (1919); СПОМЕН – извиквам спомен (1919); СПОР – разрешавам спор (1925); спор се подхваща (1919); СПОРАЗУМЕНИЕ – влизам в споразумение (1886); СРАВНЕНИЕ – има сравнение (1901); СРАМ – чувствувам срам (1891); СТРАХ – изпитвам страх (1919); СТРАХОПОЧИТАНИЕ – добивам страхопочитание (1889); СТРЕМЛЕНИЕ – проявявам стремление (1901); СЪБОЛЕЗНОВАНИЯ – поднасям съболезнования (1891); СЪБРАНИЕ – имам събрание (1901); СЪВЕТ – давам съвет/-и (1872); възлагам съвети (1887); СЪВЪРШЕНСТВО – достигам съвършенство (1925); СЪД – давам под съд (1898); СЪЖАЛЕНИЕ – изразявам съжаление (1887); СЪЗНАНИЕ – губя съзнание (1919); СЪМНЕНИЕ – хвърлям съмнение (1889); нямам съмнение (1889); оставям съмнение (1911); СЪОБРАЖЕНИЕ – вземам в съображение (1891); СЪСТАВ – влизам в състав (1911); СЪСТОЯНИЕ – в състояние съм (1889), намирам се в състояние (1886); СЪЮЗ – влизам в съюз (1891); сключвам съюз (1887); **(Т)** ТЕГЛО – нося тегло (1891); ТИТУЛ – нося титул (1891); ТРУД – полагам труд (1919); ТЪГА – докарвам тъга (1891); тъга гори (1919); ТЪРГ – произвеждам търг (1921); **(У)** УБИЙСТВО – извършвам убийство (1891); УВАЖЕНИЕ – правя уважение (1886); УДАР – нанасям удар (1887); УДИВЛЕНИЕ – добивам удивление (1889); УДОВЛЕТВОРЕНИЕ – получавам удовлетворение (1860); УДОВОЛСТВИЕ – доставям удоволствие (1891); намирам удоволствие (1889); УЖАС – прекарвам ужас/-и (1891); хвърлям в ужас (1925); УКАЗАНИЕ – давам указания (1887); УМ – идва на ум (1887), губя ум (1919); УМОРА – умора се разлива (1919); УМРАЗА – испълнявам с умраза (1898); УМУВАНИЯ – губя се в умувания (1919); УПЪТВАНИЕ – давам упътвание (1911); УСИЛИЕ – правя усилие/-я (1891); УСЛОВИЕ – слагам условие/-я (1919); туря условия (1886); създавам условие (1925); УСЛУГА

– правя услуга (1889); полагам услуги (1921); УСПЕХ – имам успех (1887); УТЕШЕНИЕ – давам утешение (1860); УЧАСТИЕ – вземам участие (1891); **(Ф)** ФАЗА – влизам в фаза (1911); ФАКТ – върша факт (1886); ФОРМА – давам форма (1925); добивам форма (1919); **(Х)** ХАРАКТЕР – имам характер (1891), нося характер (1891), приемам характер (1911); ХИТРОСТ – правя хитрост (1860); ХОД – давам ход (1891); **(Ц)** ЦЕЛ – имам за цел (1887); улучвам цел (1919); давам цел (1889); поставям цел (1889); достигам цел (1889); ЦЕНТЪР – център съм (1887); **(Ч)** ЧЕРТА – имам черта (1925); ЧЕСТ – отдавам чест (1891); правя чест (1886); имам чест (1891); ЧИН – свалям от чин (1860); ЧУВСТВО – дарявам с чувство (1919); ЧУВСТВУВАНИЕ – възбуждам чувствуване (1860); **(Ш)** ШЕГА – правя шега/-и; казвам шега/-и; устройвам шега/-и (1919); **(Я)** ЯД – пълня с яд (1919); ЯРОСТ – ярост обзема (1919).

BIBLIOGRAFIA

Bosilkov 1979: Босилков К. *Глаголно-именните устойчиви съчетания – развиваща се категория в съвременните славянски книжовни езици*. – *Съпоставително езикознание*, 4/1979, 38–40.

Buslaev 1869: Буслаев Ф. И. *Историческая грамматика русского языка*. Ч. 2. *Синтаксис*. Москва, 1869.

Jodłowski 1977: Jodłowski S. *Podstawy polskiej składni*. Warszawa, 1977.

Klemensiewicz 1937: Klemensiewicz Z. *Składnia opisowa współczesnej polszczyzny kulturalnej.* Kraków, 1937.

Mokrzycka w druku: Mokrzycka A. *Style funkcjonalne języków bułgarskiego i polskiego a nasycenie analityzmami werbo-nominalnymi – analiza diachroniczna* (w druku).

Mordvilko 1964: Мордвилко А. *Именные и глагольные фразеологические обороты*. Москва, 1964, 54–131.

Romanski 1955: Романски С. [ред.]. *Речник на съвременния български език*. София 1955.

Szober 1933: Szober S. *Człowiek współczesny w zwierciadle języka*. Warszawa, 81–92.

Videnov 1979: Виденов М. *Към производството на някои повечесловни съчетания в съвременния български книжовен език*. – *Език и литература*, 2/1979, 103–123.